MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
JOSEPH AZZOPARDI

Seduta tas-26 ta' Ottubru, 2009

Citazzjoni Numru. 825/2002

Antoine Gatt

-vs-

Chairman tal-Malta Environment and Planning Authority li issa tinkorpora d-Dipartiment ta' l-Ambjent, u b'digriet tal-25 ta' Ġunju 2004 ġew kjamati fil- kawża l-Ministru u d-Direttur Ġenerali tal-Affarijiet Rurali u Ambjent; u b'nota tad-19 ta' Novembru 2008 il-Prim Ministru assuma l-atti tal-kawża minflok l-istess Direttur Ġenerali tal-Affarijiet Rurali u Ambjent

Il-Qorti;

Rat iċ-ċitazzjoni ppreżentata fit-18 ta' Lulju 2002 li permezz tagħha l-attur ippremetta:

Illi minħabba imprudenza, negliġenza u nuqqas ta' tħaris tar-regolamenti u tar-regoli ta' komportament mistenni da

parti tal-konvenut *nomine*, li llum huwa s-suċċessur tad-Direttur tal-Ambjent, u dan b'dannu tal-attur, ġew kaġunati danni meta l-attur intbagħat fuq ix-xogħol ta' mpjegati tad-Dipartiment tal-Ambjent jiġbor għasfur imweġġa' u dan mingħajr ma ngħata *"protective clothing"* speċjalment għall-għajnejn lill-attur jew lill-impjegati bħalu. Dan l-inċident ġara fl-4 ta' Settembru, 1996, fl-Għadira Mellieħa.

Illi dawn id-danni, kemm bħal danni emerġenti u kemm għal *lucrum cessans*, jikkonsistu fit-telf ta' għajn b'mod permamenti u telf ta' qliegħ u spejjeż minnu inkorsi;

Illi minkejja kull interpellazzjoni, ma kienx hemm risarċiment mill-konvenut *nomine*, li llum huwa s-suċċessur tad-Direttur ta' l-Ambjent;

Jingħad għalhekk, mill-konvenut *nomine*, li llum huwa s-suċċessur tad-Direttur ta' l-Ambjent, għala din il-Qorti m' għandhiex:

1. Tiddikjara lill-istess konvenut *nomine*, li llum huwa s-suċċessur tad-Direttur ta' l-Ambjent, responsabbli tad-danni sofferti mill-attur meta l-attur intbagħat fuq ix-xogħol ta' mpjegati tad-Dipartiment ta' l-Ambjent jiġbor għasfur imweġġa' u dan mingħajr ma ngħata *"protective clothing"* speċjalment għall-għajnejn lill-attur jew lill-impjegati bħalu;

2. Tillikwida d-danni kaġjonati, jekk hemm bżonn permezz ta' periti nominandi;

3. Tikkundanna lill-konvenut *nomine*, li llum huwa s-suċċessur tad-Direttur ta' l-Ambjent, għall-ħlas tad-danni hekk likwidati.

Bl-ispejjeż kontra l-konvenut *nomine*, li llum huwa s-suċċessur tad-Direttur ta' l-Ambjent, bl-inġunzjoni minn issa għas-subizzjoni; inkluż l-ispejjeż oħra ta' l-ittri uffiċjali interpellanti għall-ħlas tad-danni u biex tiġi interrotta kull preskrizzjoni.

Rat in-nota tal-eċċezzjonijiet tal-awtorita' konvenuta, ippreżentata fit-23 ta' Ottubru, 2002, li permezz tagħha esponiet:

1. Illi preliminarjament, iċ-ċitazzjoni attriċi hija nulla u bla effett *stante* li ma ġietx preċeduta minn att ġudizzjarju fil-konfront ta' l-Awtorita' eċċipjenti:

2. Illi subordinatament u mingħajr preġudizzju għas-suespost, it-talbiet attriċi in kwantu diretti kontra l-Awtorita' eċċipjenti huma nulli u bla effett *stante* li:

a. l-Awtorita' ta' Malta dwar l-Ambjent u l-Ippjanar ma tinkorporax id-Dipartiment ta' l-Ambjent, u

b. l-Awtorita' ta' Malta dwar l-Ambjent u l-Ippjanar m'hijiex is-suċċessur tad-Dipartiment ta' l-Ambjent;

3. Illi subordinatament u mingħajr preġudizzju għas-suespost, it-talbiet attriċi in kwantu diretti kontra l-Awtorita' eċċipjenti huma preskritti;

4. Illi, fil-mertu, u mingħajr preġudizzju għas-suespost, it-talbiet attriċi huma infondati fil-fatt u fid-dritt u għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż *stante* li għall-inċident *de quo* ma hix responsabbli l-Awtorita' eċċipjenti anzi hu l-attur stess li stieden l-inċident *de quo – volenti non fit injuria.*

5. Illi għaldaqstant, in vista tal-premess, it-talbiet attriċi huma infondati fil-fatt u fid-dritt u għandhom jiġu respinti bl-ispejjeż kontra l-istess attur.

Salv eċċezzjonijiet ulterjuri.

Rat id-digriet tal-25 ta' Ġunju 2004 illi permezz tiegħu ġew imdaħħla fil-kawża l-Ministru u Direttur Ġenerali ta' l-Ambjent;

Rat in-nota ta’ l-eċċezzjonijiet ta’ l-istess imsejjaħ fil-kawża ppreżentati fit-3 ta’ Jannar 2005, li permezz tagħhom espona:

1. Illi preliminarjament id-Direttur Ġenerali ta’ l-Affarijiet Rurali u Ambjent ma jeżistix bħala pożizzjoni, iżda li għandu jitħarrek huwa s-Segretarju Permanenti fil-Ministeru ta’ l-Affarijiet Rurali u Ambjent;

2. Illi preliminarjament il-Ministru ta’ l-Affarijiet Rurali u Ambjent tħarrek inutilment u għandu jkun liberat mill-osservanza tal-ġudizzju *stante* li hemm awtorita’ oħra minn naħa tal-Gvern li tista’ twieġeb għall-allegazzjonijiet ta’ l-attur.

3. Illi fil-mertu l-kjamati fil-kawża m’humiex responsabbli għal dan l-inċident u jirrespinġu bħala infondati fil-fatt u fid-dritt l-allegazzjonijiet vantati fil-konfront tagħhom mill-attur, bl-ispejjeż kontra l-attur li hu minn issa inġunt għas-subizzjoni tiegħu.

4. Illi l-kjamati fil-kawża jirriservaw id-dritt li jippreżentaw nota t’eċċezzjonijiet ulterjuri immedjatament kif ikollhom f’idejhom it-tagħrif sħiħ dwar dan il-każ, peress li bħalissa m’għandhomx dan it-tagħrif.

Salv eċċezzjonijiet oħra jekk ikun il-każ.

Rat in-nota ta’ l-eċċezzjonijiet ulterjuri ppreżentata fis-27 ta’ Jannar 2005, tal-istess imsejjaħ fil-kawża li permezz tagħha espona:

1. Illi l-kjamati fil-kawża m’humiex responsabbli għal dan l-inċident u jirrespinġu bħala infondati fil-fatt u fid-dritt l-allegazzjonijiet vantati fil-konfront tagħhom mill-attur, *stante* li dan l-inċident seħħ unikament tort tal-imprudenza, negliġenza u imperizja min-naħa tal-attur u għalhekk il-konvenuti kjamati fil-kawża m’humiex responsabbli għad-danni kaġunati mill-attur.

Bl-ispejjeż kontra l-attur li hu minn issa nġunt għas-subizzjoni tiegħu.

Salv eċċezzjonijiet oħra jekk ikun il-każ.

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet oħra ulterjuri ppreżentata fit-23 ta' Frar 2007, li permezz tagħha l-istess imsejjaħ fil-kawża espona:

1. L-irriċevibilita' ta' din iċ-ċitazzjoni fil-konfront tal-esponenti kjamati fil-kawża *stante* li qabilha ma saritx interpellazzjoni ġudizzjarja kif jitlob l-artiklu 460 tal-Kap 12.

2. Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost, din il-kawża hija preskritta fil-konfront tal-kjamati fil-kawża bit-terminu tas-sentejn skond l-artikolu 2153 tal-Kodiċi Ċivili.

Salv eċċezzjonijiet oħra jekk ikun il-każ.

Rat in-nota tad-19 ta' Novembru 2008 li permezz tagħha l-Prim Ministru assuma l-atti tal-kawża minflok id-Direttur Ġenerali ta' l-Affarijiet Rurali u Ambjent;

Rat is-sentenza tagħha tat-30 ta' Marzu 2009 li permezz tagħha iddeċidiet illi d-Dipartiment imsejjaħ fil-kawża kien responsabbli għal żewġ terzi tal-inċident u kwindi għad-danni konsegwenzjali;

Rat ir-rapport tal-espert mediku Dottor Anthony Galea Debono debitament maħluf;

Rat il-verbal tas-seduta tal-1 ta' Lulju 2009 li permezz tagħha l-kawża tħalliet għas-sentenza finali;

Rat in-nota ta' sottimissjonijiet;

Ikkunsidrat;

Illi kif ġia' ingħad il-Qorti ġia' ddikjarat li d-Dipartiment imsejjaħ fil-kawża huwa responsabbli għal żewg terzi tad-danni subiti mill-attur.

Kif kważi dejjem sar, il-Qorti se tibbaża l-likwidazzjoni tad-danni fuq il-prinċipji stabbiliti fil-kawża **“Butler vs Heard”** **(**Qorti tal-Appell – deċiża fit-22 ta’ Diċembru 1967**).**

Fir-rigward tad-danni huwa ċar li dawn huma unikament *lucrum cessans* billi ma jirriżultax li l-attur sofra xi danni materjali. Huwa kellu ħamsa u għoxrin (25) sena meta ġara l-inċident u allura l-Qorti se taħdem is-somma dovuta fuq perjodu ta’ tletin (30) sena għar-raunijiet spjegati fis-sentenza deċiża minn din il-Qorti fil-kawża fl-ismijiet **“Fenech vs Kunsill Lokali Zebbug”** fil-21 ta’ Ottubru 2004, ossija l-inċertezza tal-futur. Il-Qorti nfatti qalet ukoll f’din is-sentenza illi *“fis-sentenza “Attard vs D’Amato” deciza mill-Qorti tal-Appell fit-22 ta’ Ottubru 2002 ġie ritenut illi wieħed irid jieħu in konsiderazzjoni l-aspettattiva tal-ħajja lavorattiva tal-vittma u mhux l-aspettattiva tal-ħajja (expectancy of life).”*

Is-salarju tal-attur kien ħamest elef u mitejn Lira Maltin (Lm5,200) netti fis-sena meta ġara l-inċident u għalhekk dan l-ammont għal tletin sena jammontaw għal mija u sitta u ħamsin elf Lira Maltin (Lm156,000). Skond il-perizja medika (li l-Qorti m’għandha ebda raġuni biex ma taddottax) l-attur, li tilef il-vista minn għajn waħda b’riżultat tal-inċident sofra diżabilita’ ta’ erbgħin fil-mija (40%). Kwindi 40% tas-somma msemmija twassal għas-somma ta’ tnejn u sittin elf u erba’ mitt Lira Maltin (Lm62,400). Żewġ terzi ta’ din is-somma huma wieħed u erbgħin elf u sitt mitt Lira Maltin (Lm 41,600) ossija sitta u disgħin elf disa’ mija u tmienja u għoxrin Ewro (€96,928). Peress li l-inċident ġara tnax-il sena ilu (għalkemm il-kawża bdiet fl-2002) il-Qorti mhux se tnaqqas xejn għal hlas f’daqqa (*lump sum deduction*).

Għal dawn il-motivi l-Qorti tiddeċiedi l-kawża billi tikkundanna lid-Dipartiment tal-Ambjent kif rappreżentat fil-kawża jħallas lill-attur is-somma ta’ sitta u disgħin elf disa’ mija u tmienja u għoxrin Ewro (€96,928). L-ispejjeż ħlief dawk ġia’ deċiżi jitħallsu kwantu għal żewġ terzi mill-istess dipartiment u kwantu għal terz mill-attur; l-awtorita’ konvenuta għandha tħallas l-ispejjeż tagħha stess.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------